

ÉNEK A HOLDRÓL

HSZIE CSUANG

Cao Cse gyászolt Jing Jang és Liu Csen miatt,
bánata sokáig nem apadt,
zöld moha nőtte be a pavilonokat,
illatos por lepte be a kioszkokat,
bánatában beteg a lelke,
boldogtalan az éj közepette.
Az Orchidea-utat elsöpötte,
a Kasszia-kertet rendbe tetette,
a Hideghegyre hajtott s fuvolázott,
ősz-lepte lejtőn fogata megállott,
bánata enyhült míg szakadékba nézett,
magas hegycsúcson szenvedése széledt.
Akkor a Tejút balra görbült,
északi csillagkép dél felé ferdült,
az eget fénylő pára fátyolozta,
fenn végigfeszült a holdsugarak hossza.
A Csi-beli dalt halkán mormolta,
a Csen-beli dalt komoran idézte,
írótábláját, ecsetjét fogta
és letette Vang Can elébe.
Vang Can letérdelt és azt mondta:
— Szolgád névtelen keleti ember,
buckák és sövények nevelték;
az Útról semmit sem tanultam,
kegyedre méltó hogy is lehetnék?

Mondják, az alap: mélyre merülés;
a törvény: magasan ragyogás;
a Jang révén erős a Nap,
s a Jin révén kel a Hold-varázs:
erős, mint a keleti tóból emelkedő pirkadás,
örököse a homályos alkonyatnak,
a titkos Nyulat emeli a Mennyei Torony felé,
általa Csang-o a Fejedelmi Palotába juthat;
a hónap kezdetén s végén hiánya: inség jelképe;
mikor vékony ív: tanít szerénységre;
minden órában másképp hinti sugarát,
bolygókat követve ad szelet, záport, zuzmarát;
a Taj csillagkép övele szebb;

a Hszüan csillagkép tündöklöbb ha érinti lépte;
a Vu ház a holdfénytől virult,
a Han ház fénye a Hold elnyelése.

Mikor a föld szegélyén túlra vonul a köd,
mikor az ég partján gyülemelő felleg hömpölyög,
mikor a Tung-ting tó borzongva rendül
s az erdők lombja leperdül,
krizantém-illat a hegycsúcsig ömlik
s a folyam parti homokján vadlúd-sírás özönlik:
felszáll az ő tisztasága határtalanul
és körbe-hulló sugárzása mindenre borul,
ekkor elhalványulnak a csillagok
s a pántoló mennyei folyó sem ragyog;
ekkor mint dermedt hó a táj
s az ég mint víztükkör,
s a palota-sor deres-fehér
jég-csillogás minden küszöbön.

A király a nappalt unja,
éji lakomát kíván,
ünnepi komoly zene helyett lenge táncot parancsol,
lámpafényes kamráját odahagyva siet holdvilágos csarnokokba,
bor-illat emelkedik citerák dalán.

Amikor hűvös éj szomorúsága árad
s bambusz-bozótot penget a szél:
ha nincs látogató rokonság,
helyettük a fogadók vándor-raja betér.
Darvak krúgatnak éjszaka,
északi fuvolák őszi dallama,
citerán nemes harmónia,
összecsendül alkalom, hely, muzsika.
Tétova kedvben: „Védekezem a harmat ellen”,
mély bánatban: „Déli hegyoldal” az illő dallam.
Erdő zúgása szétsimul,
sötét tavon tajték-taraj elcsitul,
a szív betelt, szólni emelkedik,
a fehér Holdnak szánt panaszból lassú dal születik —
íme az egyik:

— Úton jár kedvesem,
nincs híre sem.
Ezer mérföld közöttünk,
de közös Holdra leskelődünk,
szélnek fordulva sóhajtozunk,
hosszú a folyam, az út,
végire senkise jut.

Be sem végződött a zene s az ének,
már eltűnik a holdfény foszlánya,
az arcok komoly halványsága
tükre mondatlan veszteségnek,
s ekkor valaki új dalba fog:

— A Hold lement,
felszárad a harmat,

év vége közelget,
nincs kivel hazaosonjak.
Amikorra ígerte, megjő talán,
de már akkor finom dér áztatja ruhám —

Cao Cse mondá: — Remek! —
Parancsolá szolgálattevőinek,
kívánjanak hosszú életet, adjanak bort és drágakövet;
mert megszerette ezt az éneket,
mit szüntelen ismételtetett.

A H Ó

HSZIE H U J - L I E N

Év vége közeledett,
nappal hamar sötétedett,
hideg szél gyülekezett,
felhő-sereg kerekedett;
Liang nagyura tétlen
sétált a Nyulak Kertjében,
bort hozatott,
vendégeket, barátokat hívott:
Cou Jang-ot, a bölcset
s a vén Mej Seng-et,
végül Hsziang-zsu érkezett,
mégis főhelyre ülhetett.
Hirtelen megeredt a dér,
majd finom, sűrű hó.
A nagyúr dalolt az Északi Szélről,
majd a Déli Hegyről, ahogy ilyenkor való,
s a költőnek írotáblát adott
és szólt:
„Idézd a mélyből gondolataid,
engedd szabadon szép szavaid
és gyönyörködve hóesésben
írd meg e látványt költeményben.”

Hsziang-zsu, gyékényét elhagyva, felkelt,
tisztelettudón hátralépett,
meghajolt s ily beszédbe kezdett:
„Hallottam valaha,
a Keleti Honban áll egy Hópalota,
s a Nyugati Határon Hóbérc mered.
Ven-vang róla versben emlékezett,
Huang-csu-ban Mu-vang dicsérte —
a Cao-beli dalokban a hó mint patyolat fehére,
a Csu-beli dalokban rejtett orchidea éke.

Lábnyi magas hó: dús esztendőt ígér;
ölnyi magas hó: árny győz, nem a fény.
Ó, a hó — messze ható!
Ha kezdetétől fejthetem:
Mikor a sötétszínű hangok véget érnek,
szigorúbb lehelet emelkedik,

a Meleg Folyó befagy,
a Forróvíz Völgye nem csörgedezik,
a Tűz Kútja kihamvad,
a hóforrás mind jéggé dermed.
Hév víz nem szökell,
ernyesztő zivatar se kel,
észak lakói ajtaikat betapasztják
s a meztelen népek rongyaikat testükre akasztják.

Felhőt vajúdnak folyók, tengerek,
észak pusztáin homokviharok dühöngenek,
a pávák összebújnak,
a hajnal pírját eltakarják, úgy egymásra simulnak.
Dara szítál, majd sűrű hó,
rétegződő, feltornyosuló,
hol formás, hol alaktalan,
szétterjedő, mindent kapcsoló,
dúsan, ridegen elterpeszkedik,
özönével szállingóz-lebeg,
sokasodik, sűrűsödik
egymásba fonódó pihe-sereg,
csapódva növekvő hegytömeg.
Előbb háztetön ül, szegély-léceken,
azután benyomul függönyön, réseken,
gádon és grádicson táncol,
végül szobában a gyékényeken.
Szögletbe ül, mint ékkő-jogar,
kerek helyen fénylőn karikázik,
síkságon végtelen selyemszövet,
s ezer hegycsúcs együtt megőszülni látszik,
s a tornyok mint drágakő-halmok,
az utak mint jáde-kockák sora,
az udvaron jáspis erkélyek,
az erdő cseppkő-orgona;
a fehér daru is a havon szürke,
a fehér fácán is elveszti fényét,
selyem ruha-ujjat megszegyenít
és jáde-orcák gyönyörűségét.

A végtelen hó, míg be nem horpad,
akár a Nap hajnal-ragyogása,
tűzes sárkányként világít
mely lángot vet a Kun-lun ormára.
S elérkezik olvadása,
jégcsapok függése, csordulása,
mint kagylóban gyöngy csillogása.

Van-e szebb a kavargó hónál,
e tiszta lepedő-fehérnél?
Hatalmasabb sincs, ha felgyülemlik,
különösebb sincs, mikor keringél.
Töprenghetünk rajta, hiába,
nem ismerjük meg igazába,
de látványa öröm-végtelen,
az éj csendjében eszmét terem,
míg szél veri az oszlopokat zenélve

s holdsugár fonódik az ablak függönyébe,
közben isszuk Hsziang és Vu borát
s húzunk róka- és nyest-prémes ruhát;
darvak páros tánca az udvaron,
magányos vadliba féllegen oszon;
topogunk jégdara-halmokon,
szánjuk a fát lombtalan-csupaszon;
gondolatunk ezer mérföld messzeségben
vágynak hazatérni, párral, kéz a kézben.”

Cou-jang a költeményt végighallgatta,
szíve belérendült, úgy meghatotta;
benne is dalt csiholt a dal
és tisztelettel átnyújtotta.
Fölkelt tehát

s a végtelen hóról így szötte dalát:
„Kézenfogom szeretőm,
rést nyitok a függönyön,
selyem paplant is felhajtom,
ülj illatos derékaljon,
füstölő a serpenyőben,
gyöngy-ernyős lámpám kigyújtom,
fahéj-fűszeres bort töltök,
tisztán csengő nótát költök...”

Eltűnődött és folytatta
fehér hóról dalolgatva:

„Amit tudtam, énekeltem,
borom mind megittuk ketten,
orcája gyült pirosabbra,
vágynom mellé szorosabbra,
függönyök közt összedugni a fejünket,
leoldozni övfüggőnket és övünket.
Év év után elloholt,
találkozás egyszer volt,
lépcsőfokot hó akaszt,
megéri-e a tavaszt?”

Mikor a dal véget ért, a nagyúr többször mondogatta,
kipirultan olvasgatta.
Szólt Mej Seng-hez: álljon fel és mondjon befejezöt.
S ez így hangzott:

„A fehér toll, noha fehér,
könnyen röppen erre-arra;
fehér jáde, noha fehér,
akár az úr, mindég tiszta.
Nem így a hó! Évszak szerint
keletkezik és elolvad:
míg homály jéggé mereszti,
fehérsége meg nem hervad,
de amikor a nap rásüt,
meg nem őrzi tisztaságát.
Érdemel-e hírt erényem?
Látod állhatatlanságát!
A felhőkkel szállok föl-le,

széllel lengek s hullok földre.
A dolgokhoz formálódva,
alakom más, mindig újra.
Tiszta vagyok tiszta helyen,
de szennytől beszennyeződöm.
Fenn a légben ragyog szívem!
Többivel meg mit törődöm?"

Weöres Sándor fordításai